

Legende i kronike, ur. Nikola Disopra, Cvito Fisković, Jure Franičević Pločar, Vedran Gligo, Živko Jeličić, Hrvoje Morović, Vladimir Rismondo (Split: Književni krug – Čakavski sabor, 1977.), str. 159-183.

Počinjte historija izdana od Mihe Madijeva de Barbazanis iz Splita o podvizima rimskih careva, i papa, dio drugog dijela godine Gospodnje MCCXC.

Nikola IV. papa, nazvan brat Jerolim, penestrinski biskup, rođen u gradu Ascoliu u Markama, izabran je za papu godine Gospodnje MCCXC bio je zauzet Akon, slavan grad u prekomorskim zemljama. Bio je zauzet i razoren od babilonskog sultana i Saracena: tu su i ljudi i žene bili uhvaćeni od Saracena i svedeni u ropstvo. U isto je vrijeme Vladislav, kralj Ugra, bio ubiven od Kumana, te je Andrija, po majci Morosini iz Venecije, bio okrunjen za kralja Ugarske. Ovaj je papa umro u Rimu i zakopan je u bazilici Sv. Petra.

O papi Celestinu petom

Celestin V., papa, izabran je u Anagniu za papu. Nazvan brat Petar iz Moina iz Macelanskog brda, koji je bio u Akvili okrunjen je po gospodinu Hugolinu kardinalu, ostijskom biskupu, te je ostao na papinskoj stolici tri mjeseca. Zatim je, izašavši iz Akvile, pošao u Napulj i ondje se pred kardinalima odrekao papinskog položaja, hoteći se vratiti u svaju ćeliju, odakle je bio uzet. A tada je Karlo Martel okrunjen za kralja Ugarske.

O papi Bonifaciju VIII.

Bonifacije VIII izabran je u Napulju za papu, nazvan Benedikt Gaetan iz Kampanije. On je učinio šestu knjigu u dekretalijama i mnoge je druge dobre stvari uredio. U ovo je vrijeme knez Gvido od Montefeltra, prezrevši dostojanstva avoga svijeta, otišao i uzeo haljinu reda Svetoga Frane, te je u redu Male Braće dočekaio pohvalan kraj svoga života. Ovaj Bonifacije svrgnuo je sa kardinalskog položaja gospodina Jakova i Petra Colonna, kardinale, izopćivši njih i sve iz njihova roda te je ustanovio u Rimu milicije i dao da se uhvati gospodin Celestin papa i pošalje u progonstvo u neki njegov dvorac, gdje je on završio život. A Karlo Martel, prvorođeni sin kralja Sicilije, preselio se s avoga svijeta sa svojom ženom, kćeri kralja Njemačke. Isto tako je zaredio mnoge kardinale, i to gospodina Nikolu, magistra reda Braća Prapavjednika, gospodina brata Gentila iz reda Minorita i dva svoja nećaka.

Godine Gospodnje MCCC, mjeseca kolovoza, u vrijeme pape Bonifacija, gospodin Karlo, unuk Karla, kralja Sicilije, pristao je morem galijama u Split, gdje je mjesec dana ili gotovo dva stajao. A izašavši iz grada Splita u pratnji bana Pavla prema Ugarskoj da bi ateo prije spomenuto kraljevstvo iz ruke kralja Andrije, dašao je u Zagreb i ondje je bio predan u ruke magistra Ugrina. Kad je, pak, Andrija u Budi čuo da je kralj Karlo došao da bi oteo prije spomenuto kraljevstvo, urnrc, i ondje je bio uz počasti sahranjen. Iste je godine bio u Rimu od prije spomenutog pape ustanovljen velik oprost jubilarne godine. U isto je vrijeme gospodin kardinal Nikola poslan kao legat u povodu krunisanja kralja Karla, koji je napravio u Ugarskoj mnoge konstitucije. Tada je ubiven kralj Češke od jednog člana njegove kuće.

Godine Gospodnje tisuću devedeset osme mjeseca rujna, osmog ulaznog dana, kod otoka Krkara Mlečani su sa sedamdeset galija bili potučeni i pobijedeni od šezdeset galija Đenovljana. U isto je vri jeme gospodin papa Bonifacije od pouzdanika kralja Francuske i članova obitelji Calanna bio uhvaćen u Anagniu, a gospodin izabrani ostrogonski biskup, po imenu Grgur, bio je ubiven od sinova Nikole Colanna. Ovoga su papu puk Anagnia i narod istoga grada ismijehujući dz ruku prije spomenutih paslali u Rim, gdje je jadno umro i bio zakopan u bazilici Svetoga Petra.

O papi Benediktu XI.

Benedikt XI je izabran u Rimu za papu, nazvan brat Nikola iz Treviza. On je razriješio članove obitelji Colonna od izopćenja, vraćajući kardanale Jakova i Petra u njihovu kardinalsku čast. Umro je u Perugi u častima blistajući i zaredivši Augustina iz Trogira za zagrebačkog biskupa. On je također pristao da općina rimska ima milicije te da sačuva one koje su držali nećaci pape Banifaeija. I onih je dana ubiven markgrof nećak Banifacija pape od članova obitelji Colonna.

O papi Klementu petom

Klement V. izabran je za papu u Perugi. On je bio nadbiskup Bordeauxa. On je uništio red Templara učinivši da kralj Francuske zaslužni meštra i mnoge Templare. On je poslao gospadina brata Gentilisa u Ugarsku kao legata radi krunisanja Karla, kralja Ugarske. Godine Gospodnje MCCC osme, mjeseca lipnja, gospodin legat Gentilis ušao je u Split, gdje je od svih građana bio primljen s počastima, zatim je otišao u Ugarsku te učinio da kralj Karlo budc okrunjen. U isto je vrijeme gospodin Robert, kralj Njemačke, bio ubiven od svog velikaša, i Karlo, kralj Sicilije, preminuo je u Kristu, te je Robert, njegov sin, bio od pape Klementa u Burgundiji okrunjen za kralja. U isto su vrijeme Mlečani zauzeli grad Ferraru, gdje su naisli na najveću protivnost kardinala Pelagruie i građana Bolonje, koji su preosvojili spomenuti grad. U isto su vrijeme Mlečani imali između sebe najveći rascjep i neslaganje, tako da su svi iz doma Kurina, Teupuli i Badoer, Gvelfi, hoteći se prilijepiti za naredenje pape i legata Pelagruie neprijateljski uz pomoć mnogih iz Venecije, i puka, te su oni nastupili protiv gospodina Petra, ranijeg dužda Mlečana, težeći da ga svrgnu sa duždevstva Mlečana, tako da kad je sve ovo čuo gospodin dužd Petar, supratstavio im se 5a plemićima iz Vijeća i svijetom što ga je imao u palači mletačke Komune i Chioggie, te je nadvladao one od Kurina, tako da je na trgu Svetoga Marka bio ubiven gospodin Marko Kvirin sa sinom Marcija te mnogi drugi, i tako su svi pobjegli i bili istjerani iz Mletaka otprilike LX plemića te poslani u progonstvo de Curinis, Teupuli, Bodnarij, Daurij i mnogi drugi koji su uz njih pristajali. A slijedećeg dana Mlečani su odsjekli glavu gospodinu Baduariju Baduarijevu, Badoerovu vitezu i dvojici vitezova iz Firence kod stupa koji se nalazi nad Kanalom. (S lijeve strane dodano: Papa je razriješio Mlečane od interdikta i izopćenja pošto je od njih zato primio sto dvanaest tisuća dukata u zlatu godine Gospodnje MCCCX).

O Henriku, caru Rimljana

Godine Gospodnje MCCC trinaeste gospodin Henrik, knez Švapske, izabran je od njemačkih izbornika za cara Rimljana, koji je, spustivši se preko Lombardije, došao u Milan i ondje se dao okruniti te je zauzeo Brixen i razorio zidine grada obarajući ih na zemlju i pozvao je sve gradove Lombardije na vjernost i pokornost, te je slijedećeg dana ušao u grad, gdje je od gospodina biskupa Ostie, legata gospodina pape, bio u crkvi Svetog Ivana okrunjen. A iste je godine gospodin Rikard u Trevizu bio od Kamina ubiven.

Godine Gospodnje MCCC jedanaeste, mjeseca ožujka, grad se Zadar odmetnuo od vlasti Mlečana podvrgavajući se vlasti bana Pavla i njegovih sinova. A slijedeće godine,

mjeseca svibnja, ban Pavao hrvatski plemić, preminuo je u Kristu, te je Mladen, njegov sin, postavljen za bana. U isto je vrijeme papa Klement sazvaio u Vienni u Burgundiji sinod i vijeće biskupa i mnogih knezova i baruna. Ondje je uzeo učešće gospodin kralj Francuske te mnogi drugi baroni i markgrofovi. U ovom je vijeću uredio mnoge stvari i najprije je satro red Templara, dajući dobra i posjede Hospitalu Sv. Ivana, te je naredio prijelaz preko mora za pet godina izopćujući sve koji zauzimlju dobra crkava. A gospodin car izašavši iz grada Rima otišao je i opsio Perugiu, rušeći sve kaštele i zaseolce, potom je opsio Fircncu sa vrlo velikom vojskom.

Godine gospodnje MCCCXIII, mjeseca lipnja. Gospoda Almazije i Bonpaon iz Katalonije, vitezovi plaćenici za Mletačku Komunu, na mletačkim brodovima, s tisuću dobro naoružanih vitezova i s tisuću pješaka s dugim kopljima i tisuću strijelaca, pošto im je bilo pridruženo petnaest galija, koje je Mletačka Komuna poslala na opsadu Zadrana, pristali su na ninski otok, koji se zove Ura, te su ondje iskrcavši se iz brodova na zemlju, ostali za nekoliko dana i, pošto je prošlo osam dana, odstupili su od pomenutog otoka na kapno krećući se prema gradu Zadru bez protivljenja gospodina bana i Zadrana i, čim su stigli na mjesto blizu grada Zadra, gdje je od starine bio grad Zadar poviše malog izvora, ondje su se smjestili gradeći okolo sebe grad od drvlja sa kulama (?) i gromačama od kamenja. čuvši, pak, ban Mladen da su isti Katalani došli i da imaju veliku vojsku, učinio da se sabere vojska Slavena i Teutonaca, kako po plaći, tako po prijateljstvu, pa je, sabravši vojsku, došao s vojskom pred grad Zadar gore u Brodarici kod crkve Svetog Jakova, blizu vojske Katalana za dvije milje daleko od njih. Ipak uistinu gorespomenuti Katalani leao izdajnici, pošto je istekao rok od tri mjeseca i pošto su dobili plaću od Mlečana za tri mjeseca, priklonili su se k prijateljstvu i društvu gaspodina bana Mladena i Zadrana, pošto im je bilo prije obećano pet tisuća fiorina u zlatu i dano, napuštajući Mlečane i plaćeničku službu njima, jer se tako bogu svidjelo, pošto su bile sazvane galije Mlečana i plemići koji su se nala.zili u rečenim galijama, bio je po gospodinu banu Mladenu i gospodinu Almaziju, između istih Mlečana i Zadrana utvrđen mir i saglasje i uglavljen na ovaj način to jest da će isti Zadrani vječno imati vlast i upravu iz Venecije, jer oni sami moraju birati kneza, a dužd potvrditi, pa će oni trajno ostati na slobodi i u miru. U isto vrijeme, mjeseca kolovoza, Henrik, car Rimljana, izašao je iz Pize prema gradu Rimu, prelazeći preko Toskane, kod nekog je sela htio biti ugošćen i ondje noćeci ušao je u kupku da bi se akupao, a ova mu je kupka, kako se vjeruje, priugotovljenim otrovom nanijela smrt. Malo prije njegove smrti, dva su barona iz njegovava dvora bila postavljena za kapctane čitave careve vojske. I oni, ušavši s vojskom u patrimonij, zauzmu stari grad i, pošto su zauzeli sam grad, ljudi iz Perugia dotrče s vojskom u pamoć staram gradu, braneći grad od sile careve vojske. I tako je koliko od strane onih (koji su se borili) na carevoj strani, toliko od strane staraga grada i građana Perugia palo mrtvo gotovo tri tisuće ljudi, među kajima je bio ubijan gospodin Bindo, plemeniti de Monte Marano. A pošto je car umro u Toskani, njegovi plaćenici i baroni su se vratili natrag u Pizu te su odande uznastojali poći svojim domovima. I ovih je dana gospodin sicilski kralj Fridrih sa četrdeset galija pristao u Pizu pustošeći gradove i zemlje gospodina Roberta, kralja Apulije, te zauzimajući kaštele u Kalabriji.

Godine Gospodnje MCCCXIII, mjeseca travnja, dana prvoga, gospodin Klement peti, papa, platio je dug smrti te je tako prestalo (njegovo) papinstvo. U isto je vrijeme, mjeseca listopada, Grgur iz roda Madijevaca iz grada Splita (i) kanonik u Splitu, bio posvećen za hvarskog biskupa.

O Robertu, kralju Apulije i o njegovim bojnim galijama

I iste je godine, mjeseca kolovoza, Robert, kralj Apulije, sakupivši vojsku na sve strane kod Napulja počeo svajim brodom i galijama ploviti po moru prema otoku Sicilija došavši

do luke Trapani. I ondje je, sišavši s broda na kopno, udario svoje šatore kod uvale blizu grada Trapani, apkoljavajući se zidom od drvla na način (utvrđenog) grada. Kad je kralj Fridrih čuo da je kralj Robert došao, sabravši i sazavši sve vitezove i barone sicilijskih gradova, htio je s njima održati vijeće što da on sam učini, i bilo mu je savjetovano da se ne upušta u bitku, ako očekuje zimsko vrijeme, i tako je učinjeno. U isto su vrijeme plaćenici gospodina cara, koji su se nalazili u Pisi, te Pisanci i Gibelini zauzeli i opljačkali u Toskani grad Luku. I u isto su vrijeme u Lombardiji Paduanci, sastavivši vojsku protiv Vicenze došli da opsjednu Vicenzu. Kad je to čuo gospodin Hrt iz Verane, došao je sa šest stotina vojnika u susret paduanskoj vojsci i s njima je zametnuo boj. A Paduanci kao potučeni ljudi dadoše se u bijeg prema svajoj kući, izgubivši kola i svoje stvari, tako da je od njih palo pet stotina u ruke rečenoga gospodina Hrta. Pošto je između njih sklopljen mir, Vicenza je ostala vječno u rukama gospodina Hrta. Iste godine, mjeseca siječnja, gore spomenuti kralj Robert vratio se u Napulj sa svojom četom ne postigavši ništa na Siciliji od svoje nakane s obzirom na grad Trapani.

O njemačkom svetom Henriku

Godine Gospodnje MCCCXV, mjeseca lipnja, dana osmog. U Trevizu, gradu Maraka, blaženi Henrik, rodом Nijemac, prešao je iz ovoga života k slavi blaženstva, o čijem se prijelazu mnoštvo nebeskih duhova veseli hvaleći Boga koji sjedi na prijestolju i govoreći: Slava Bogu na nebesima i na zemlji mir ljudima dobre volje. A presveto tijelo počiva u gradu Trevizu u crkvi biskupije, čineći mnoga čuda na bolesnicima, koji k njegovoj raci s pobožnošću prilaze.

O Alafantu, sinu kralja Majolike

Iste je godine, mjeseca kolovoza, gospodin Alafant, sin kralja Majolike, s galijama i brodovima po moru ploveći stigao do luke Klarencije naprava stranama Romanije, imajući na ladama trista dobro opremljenih vitezova i četiri tisuće naoružanih pješaka, koji sišavši s lada na lcapno, zauzmu Klarenciju. Čuvši princeza da je Alafant ušao i prodro u Klarenciju, pristala je u Meduenu s dvije galije te je otišla u neki svoj Kaštel, koji se zove Belvidir ondje se zatvorivši. Potom je došao Alafant da bi osvojio prije spomenuti kaštel, i bio je ranjen izgubivši mnoštvo svojih (i) bacivši se u bijeg prema moru. A princeza, postigavši pobjedu, pošalje poslanike princu, bratu burgundskog vojvode, da se odmah požuri s ljudstvom k njoj. On se je, sakupivši vojsku, morem, dobivši pomoć od Mlečana, brodovljem približio stranama Klarencije.

O Robertu, kralju Apulije, i gradovima Toskane

U isto vrijeme, godine .i mjeseca kolovoza, gospodin kralj Robert za preosvojenje grada Luke i kaštela, što su ih bili osvojili Pizanci i Gibelini, uputio je gospodina Filipa, svog brata princa, sa tisuću i pet sto dobro opremljenih vitezova i tri tisuće dobro naoružanih pješaka u Toskanu, prema Firenci, te je on stigao u područje Luke (i) udario svoje šatore blizu Montecatinskog kaštela, imajući sa sobom vojsku Firenze i pomoć grada Bologne, Perugia, Staroga Grada, Svetog Geminijana i drugih gradava Toskane od gvelfske stranke. Napokon je gospodin Uguccion od Fazone, kapetan Pize, s vojskom Pize, sa tisuću i dvjestu Teutonaca, kaje je tada imala Komuna Piza kao plaćenike, i s Lombardima plaćenicima, a ovi su bili poslani od gospodina Hrta od Verone, došao jednako na bojno polje blizu vojske Fiorentinaca te je opsjeo kaštel Monte Catini. Konačno su se počele obje vojske među sobom boriti, zametnuvši prvi boj. U ovom su boju pali mnogi od prinčeve strane, a Teutonci su, pošto su se domogli pobjede, prevagnuli. Potom je gospodin Uguccion sa svom svojom vojskom videći da su Teutonci prevagnuli nad prinčevom vojskom, ušao u boj s vojskom Firenze i provagnuo ih je tako da se vojska Firenze okrenula

u bijeg od lica vojske Pize, i njih su Pisanci progonili sve do šatora ubijajući i zarobljavajući veliko mnoštvo njih i, kako se govori, među mrtvima i zarobljenicima iz Firence broji se XX tisuća ljudi, i više, a govori se također da su među zarobljenicima bili mnogi od najboljih vitezova Firence u Pisi otprilike CC, koji su bili procijenjeni da isplate Kamuni Pize III stotine tisuća fiorina u zlatu. I gospodin Petar, brat kralja Roberta i princa, bio je u boju i nije bio pronaden ni živ ni mrtav, ali se većim dijelom govori da je umro. Štetu, pak, Fiorentinaca što je bilo izgubljeno kad su bili poraženi, procijenili su procjenjivači Firence koliko u konjima toliko u novcu, kao također i u oružju i šatorima, dvije tisuće tisuću fiorina u zlatu. A mrtvi na bojnom polju od prinčeve strane, kad je bio poražen su ovi: gospodin Karlo, sin prinčev. Isto tako gospodin Harok. Isto tako gospodin Brasko. Isto tako gospodin Bernard od Monsabona. Isto tako gospodin Karlo, knez od Bateflora. Isto tako gospodin Karlo, naravni prinčev brat. Isto tako gospodin prinčev konjušar, te mnogi drugi vitezovi i baroni iz prinčeve kuće, čija imena nisu zabilježena. Plaćenici Pisanske komune, pošto su iznijeli pobjedu na Firentincima, darovali su Pizanskaj Komuni dvije tisuće i petsto dobrih lconja, koje su prisvojili od mrtvih koji su ležali na zemlji. Kaže se da je od strane Pize paginulo u baju oko pet tisuća ljudi i još više. Uvijek je bojno polje i pobjeda astala samim Pizancima.

O Ivanu papi dvadeset drugom

Ivan dvadeset drugi bio je izabran za papu u Lionu godine gospodnje MCCCXVI, mj©seca kolovoza. Rodom Francuz, on se nazivao Jakov i bio je rizničar i kancelar Karla drugog, a kasnije je na traženje istog bio pramaknut na kardinalsku čast, a an je bio tada nadbiscup Vivalia. U isto je vrijeme gospodin kralj Robert poslao svoju vajsku na Siciliju da bi apustošila kraljevstvo gospodina Fridriha, i to asamdeset galija te tisuću i dvjesta vitezava, nad kajima je postavio za kapetana Tomasina od Marzana i gospodina Ivana Pipina za savjetnika. U isto je vrijeme kod Klarencije, morejskog grada, gospodin Alifant, (sic) sin kralja Majolike, koji je bio provalio u zemlju princa Moreje i nepravedno je držao, bio u boju zarobljen od istag princa. I tada je isti princ po sudu božjem umro. Isto se tako ovih dana gaspodin kralj Robert pomirio sa Pizancima, primajući od isbih upravu nad gradom i, kako se govori, također stanovitu količinu fiorina u zlatu, pošto su bile otpuštene sve uvrede što ih isti Pisanci počinili protiv kralja i kraljeve obitalji, i to za smrt brata gospodina Petra i nećaka Karla, prinčeva sina. Isto tako se isti kralj Robert orodio s gospodinom austrijskim vojvodom prihvatajući kćer istoga vojvode za svog sina, apulskog vajvodu. Ovaj austrijski vojvoda, kada je on sam bio izabran za kralja Rimljana i cara od njemačkih izbornika, ipak nije postigao carski blagoslov, već je ostao viseći, zato što je bavarski vojvoda bio izabran od većeg dijela izbornika, pa je tako jedan i drugi izbor bio odložen sve do izbora budućeg pape i, kako se govori, da ima između njih pasti odluka o carstvu putem rata.

O Stefanu, sinu kralja Uroša

Stefan, naravni sin kralja Uroša, kojega je isti kralj mnogo volio kao zakonitog sina, po nagovoru kraljice kraljeve supruge, No je od spomenutag kralja oca uhvaćen i držan u tamnici u stranama Romanije hoteći kraljica i sam kralj (na to) pristajući da bude lišen očinjeg vida. Godine Gospodnje MCCCXVII gospodin kralj Stefan Raške, podmirujući dug puta obilježio je posljednji dan svoje smrti. Također i Vladislav, sin istaga, bio je od svog strica tj. kralja Uroša utamničen. U isto su vrijeme građani Ferrare iz Trevizanske marke sve Francuze, koje je ondje imao i držao kralj Robert kao plaćenik za rimsku crkvu, pchili mačem pridružujući se gospodstvu sina pakojnog Frane estenskog markgrofa, kojega su primili u grad za svog gospodara i rektora, protiv kralja Raberta i rimske crkve. I ovih je

dana gospodin knez Dujam, krčki plemić bojnika (sic) preminuo u Kristu. U is to su vrijeme gospodin Hrt od Scale i gospodin Matija, milanski vicecomes, bili postavljeni od izbornika cara Njemačke za generalne vikare za čitavu Lombardiju, taka da su veći dio lombardskih gradova i kaštela gibelinske stranke zauzeli podvrgavajući ih vlasti njih samih i poslali svoje ljude kopnom protiv Đenovljana, njihovih unutrašnjih Gvelfa, u pomoć izvanjskim Gibelinima. A najposlije je gospodin sicilski kralj Robert sa svoja dva brata, Filipom, princom grada Taranta i Ivanom, sa sedamdeset galija i tisuću i petsto vitezova na poziv unutrašnjih Đenovljana i gospodina pape upravio prema Đenovi svoje korake i stajao je ondje više dana. Polom, povukavši se odande, pođe k gospodinu papi u Veronu. I njega su Đenovljani postavili za svoga gospodara za deset godina i preko toga, dajući i ustupajući istame vlast i upravu nad gradom.

O gospodinu Karlu, kralju Ugra i ostalo

U vrijeme gospodina pape Ivana, godine Gospodnje MCCCXVIII, gospodin kralj Karlo Ugra, pošto je umrla njegova žena, kći poljskog vojvode, uzeo je sebi za ženu kćer Henrika, cara Rimljana, i sestru češkog kralja, te ju je dao okruniti u Stolnom Biogradu kraljevskom krunom. Ona je umrla godine Gospodnje MCCCXX, te je uzeo za treću ženu kćer poljskog kralja, kojemu je kralju Poljske gospodin papa udijelio kralj evsku krunu.

O gospodinu Hrtu iz Verone

Godine Gaspodnje MCCCXXI, mjeseca kolovoza, sedmog tekućeg dana, gospodin Hrt od Scale iz Verone, akupivši svoju vojsku dašao je opsjedati Padovu imajući sa sabam devet stotina dobrih vitezova Teutonaca i Lombarda te dvije tisuće dobro naoružanih pješaka. Paduanci videći iz grada vojsku gospodina Hrta gdje dolazi protiv njih i da opsjeda grad, izadu svi s vojskom vani u susret vojsci gaspodina Hrta, a s Paduancima je bio knez Garice, imajući sa sobom vojsku Trevižana i bio je postavljen od gospodina štajerskog vojvode u gradu Padovi za vikara sa trista dabrih teutonskih vitezova. I kako se govori da su Paduanci imali tada tri tisuće vitezova i pet tisuća pješaka, i da se tako između njih pavela najveća bitka, tako da je pobjeda na bojnopolju astala Paduancima. A gospodin se Hrt, videći da je potučen dađe sa svojim u bijeg prema Vicenzi tako da je ranjen jedva izmaknuo ostavivši za sabom šatore Paduancima i dabrih trista vitezova, koji su ostali od njegovih na bojnopolju svladani. U isto vrijeme, dok se gospodin kralj Robert nalazio u rimskoj kuriji, pošto je poveo rat sa izvanjskima iz Đenove, a gaspodin Fridrih sa trideset i pet sicilskih galija, pridruživši sebi dvadeset i pet galija izvanjskih Đenovljana dođe da opsjeda unutrašnje đenovske protiv kralja Roberta i unutrašnjih Đenovljana.

O porijeklu građana grada Splita

Treba dakle znati da grad Split vuče porijeklo od slavnog i starinskog, te plemenitog grada Salone, koja je Salona postojala u vrijeme Trojanaca, i vladala je čitavom Dalmacijom i Hrvatskom sve do Ugarske. I kako se govori po starinskim historijama i hronikama da je isti grad Salona u doba svog dobrog stanja dao za uništenje Trojanaca protiv kralja Prijama u pomoć Grcima apremljenih galija na broju sedamdeset i dvije. Jer Spaletum po pravoj etimologiji i tumačenju imena istoga grada kale se Spaletum, što je *Salone palacium letum ili Salone palacium latum*, koju je (palaču) car Dioklecijan čudesno sagradio. I kako je sadržano u starim rimskim hronikama da je taj car Dioklecijan,

kako se govori, bio po rodu i porijeklom iz Dalmacije, što je iz grada Salane. I zato se u pečatu grada Splita sadrži izrečica *palacium letum Spaletum Salone quietum*. A poslije razorenja Salone od strane Totile, vojvode Poljaka, prvaci, knezavi i barani te drugi plemeniti vitezovi rečenoga grada Salone, pobjegavši na otoke i ondje neko vrijeme astavši, zatim se veći dio plemića Salone približio razborito zdanju i palači Dioklecijana, cara rimskoga, koja je bila sagrađena za kraljevski dvor blizu grada Salone, koju su započeli nazivati Spalatum i ondje su potom stanovali. Iz ovih salonitanskih građana rodili su se splitski plemići i zato su oni u istinu plemići što su iz plemenite krvi rođeni proizašli iz plemića, kao što je bio veliki Sever i drugi mnogi salonitanski plemići. I kao Mlečani i Paduanci i drugi mnogi plemići dobili su svoje starinsko porijeklo od Trojanaca i drugih plcrnića ovoga svijeta. O starom i plemonitom gradu Salonu ima spomena u kanonskom pravu I u mnogim dekretima ispitanim od mudraca. Slično rečeni grad Salonu spominje pjesnik Lukan u četvrtoj knjizi, gdje u pohvalu Vulteja kaže: *Qua maris Adriatici longas ferit unda Salonas et tepidum in mobiles Zephyras excurrit Jader*. I taj se Jader, kako se nalazi u starim hronikama i djelima pjesnika nazivao rijekom Salone, te, jer je imao vrlo slasnu vodu i bistru za piće, tekao je okolo čitavog grada i utaživao sve koji su ondje u njemu boravili. I tekao je do Splita po vodovima, bilo mu je nametnuto ime rijeke Jader. Iako je, dakle, grad Split potišten u svjetovnim stvarima, ipak se u duhovnim stvarima nadvisuje i odlikuje nad svima gradovima Dalmacije čašću i dostojanstvom zato što se splitski nadbiskup nazivlje primasom čitave Dalmacije imajući pod sobom, kao svoje sufragane, deset biskupa; i to traginskog, šibenskog, skradinskog, kninskog, krbavskog, ninskog, senjskog, hvarskog, makarskog i duvanjskog, koji su dužni iz okova zakletve pokoravati se istom nadbiskupu i biti odgovorni splitskoj metropolitanskoj crkvi te dolaziti svake godine na svetkovinu svetog Dujma, izuzev (ako se radi) o pravednoj zapreci. Jer je u staro vrijeme Salonitanaca Salona imala dvadeset četiri sufragana, sve biskupe Gornje i Donje Dalmacije, oni su bili odgovorni istoj splitskoj metropolitanskoj crkvi i pokoravali su joj se po metropolitanskom pravu, ali zbog zavisti splitskih klerika i građana, koja je tada između njih vladala, ista je splitska crkva izgubila šesnaest (?) sufragana, te je grad izgubio ne malo od časti švoga polažaja.

O Urošu, kralju Raške

Godine Gospodnje MCCCXI, mjeseca listopada, tekućeg dana petoga, raški kralj Uroš odselio je s ovog života, i Vladislav, njegov nećak, bio je tada oslobođen okova.

O pobuni gradova Šibenika i Trogira protiv bana Mladena

Tekuće godne Gospodnje MCCCXXII, mjeseca siječnja, dana šesnaestoga, grad Šibenik i grad Tragir sklopili su savez protiv bana Mladena i njegove braće pokrećući rat prionući sobom i svojim gradovima uz komunu i vlast Mlečana, Čuvši ban Mladen za pobunu gradova Šibenika i Trogira, veoma se uznemiri i dođe sa svojom vojskom pred Šibenik, gdje je ostao mjesec dana pustošeći polje i nasade Šibenika, sijekući stabla i vinograde gore spomenutih, jurišajući na grad. Ali razmislivši da ništa ne može valjati protiv grada i njih same iz grada povrijediti, pošalje po Ilijine sinove, Kozinu braću, i to Saracena, Mihovila i Iliju. Koza, pak njihov brat, bio je umro u tamnici gospodina bana Mladana, i njih je isti gospodin ban u gore spomenutom polju učinio da umru od mača. A pošto je opustošio šibensko polje, dašao je sa svojom vojskom u trogirsko polje da bi ga opustošio i uništio, te je započeo dijelom pustošiti gore spomenuto polje. Najposlije se sam ban, predviđajući da istima ne može naškoditi, pavuče iz trogirskog polja hoteći održati dogovor s hrvatskim velikašima. A neki njegovi velikaši, i to sinovi Kurijaka, sinovi Stepanića iz Bosne, sinovi Mihovilića iz Hlivna i Jurja Isanova, sa knezom Pavlom, bratom gore spomenutog gospodina bana, koji su njemu služili

od straha od prije spomenutog bana, zato što im je od prije rečeni ban Mladen bio zaprijetio da su ani pobjegli sa Kozom i njegovom braćom u namjeri i pod zakletvom, kako se govori, da usmrte bana Mladena, te su se od straha pred presudom što su je nad sobom bila dobila Kozina braća, i to smrtnu kaznu, pobunili su se protiv bana Mladena i odstupili su od njega (i) udruživši se isti protiv bana pokrenuli su veliku vojsku, prioneći k istima s pomoći sinova Babonića i bosanskih banova, čijom su pomoći došli s vojskom progoneći Mladena sve do Bliske. Pošto je ovo bilo učinjeno, Trogirani i Šibenčani s galijama Mlečana i plaćenicima što su im Mlečani ustupili, jedne noći, izašavši iz Trogira, zauzmu Omiš i Skradin, pljačkajući i paleći kuće, stvari te ljude i brodove i lađe, koji su se ondje nalazili, vodeći sobom u Trogir i Šibenik s velikom pobjedom.

O porazu bana Mladena od strane bana Ivana

Najposlije ban Mladen, videći da je poremećen i poražen bez rata, posalje kneza Jurja, svog brata, kralju Ugarske da mu on sam pruži pomoć. Uvijek je prianjao uz prijateljstvo Vlaha i Poljičana. O blagosti božja, koja ne dopuštaš da ijedno zlo ostane nekažnjeno, ni dobro nenagrađeno, pakazujući u ovom životu nad grešnicima sud s prijetnjom, ne hoteći trpjeti tolika zla, koja su u kraljevstvu Hrvata n Dalmatinaca svakodnevno vršili upravljači i službenici samoga bana. Jer odnašahu prihode crkava, nimalo ne poštivahu brakove po bogu sklopljene, žene i djevojke, koje su bile djevice, oskrvnjavahu, trgovce pljačkahu i zemlje i posjede primorskih gradova i Dalmatinaca silom zauzimahu i međusobno ždrijebom dijeljahu, tvrdeći da pod nas potpada sve ono što se nalazi izvan gradova, kako po očinskom pravu, tako po pravu moći, koja je od boga nama udijeljena. Isto tako su taoce davali da se vješaju, a plemićima da se odsijeku glave. Zato je bog i gospodar, pravedan sudac, ne hoteći tolika zla počinjena od gore spomentutih podnositi ili trpjeti htio poduzeti mjere o njihovu vladanju te je ovako kroz kratko vrijeme podigao protiv njih svijet, koji će se suprotstaviti njihovoj vlasti, te je tako smalaksala njihova vladavina, jer je pisano: svrgnuo je sa sjedišta moćne, a uzvisio ponizne. I treba znati da je bog toliko milosrdan da odmah ne kažnjava neprijatelje, već dugo odgada presudu da se ljudi više plaše i vrata k dobrim djelima. Ali gore spomenuti, nemajući boga pred očima, svakodnevno počinjavahu ono što se bogu nije dopadalo, zato nije čudo ako bog neće da odloži presudu nad istima, već kroz kratko vrijeme oduzeti im vladanje i gospodstvo. Gdje je, dakle, bane Mladene, moć tvoja, kojom si kao ništa smatrao sve vladare svijeta, gdje je veličajnost tvoja, kojom si prezirao boga nebeskoga i katoličku crkvu jer si zaređivao biskupe, opate i opatice, gdje je oholost tvoja kojom si pljačkao i osiromašivao gradove Dalmacije i Hrvatske, koji su željeli u miru živjeti i ostati u svom pravu, gdje je razbor tvoj, jer si više volio slušati smutljivce nego dobre savjetnike. Običavao si često čitati Sveto Pismo, ali se nisi pokoravao riječima Svetoga Pisma. Zato te bog kažnjava i svrgava lišavajući te tvoje vladavine. Isto tako je ban Ivan Babonić sa svojim sljedbanicima progonio Mladena sve do Bliske, gdje je zametnuo veliku bitku s Vlasima, zarobivši ne malu količinu stoke, ljudi i kljusadi, a ban Mladen pobjegne u Poljaca i dode na Klis te je ondje oštao petnaest dana. Zatim, pošto se povukla vojska bana Ivana i drugih iz Hrvatske, pripremio se ban Mladen da po dolasku kneza Grgura (sic) pođe ugarskom kralju s poštovanjem darovima i poklonima.

O zarobljivanju Mladena, od strane Karla, kralja Ugra

Ovih dana gospodin Karlo, kralj Ugra, kod kninskog kaštela oprezno uze sebi bana Mladena i u svojoj pratnji povede sa sobom do Zagreba, držeći nad njim stražu oružanih ljudi. Na kraju, pak, čuvši glasove iz Ugarske kako je vojska, što ju je bio poslao u pomoć

austrijskom vojvodi, bila potučena, i pošto je bio izgubio na istom mjestu mnogo konja iz svoje vojske uslijed bolesti konja, isti se kralj, zarobivši također bana Mladena, vratia u Ugarsku, povevši sa sabom bana Mladena kao zarobljenika.

O ratu štajerskog vojvode a bavarskag vojvode za carstvo

Godane Gospodnje MCCCXXII gospodin vojvoda Štajerske i Austrije i gospodin vajvoda Bavarske, znajući da se ratom mora među njima odlučiti carski izbor, kako je gore kazano, dodu s vojskam i s velikim mnoštvom naoružanih ljudi s abje strane na bojno polje i ondje su međusobno povelu bitku, tako da je s abiju strana pala na zemlju velika količina mrtvih i, kako se govori, pobjeda je ostala vojvodi Bavarske, a vojvoda Austrije Fridrih ostao je potučen sa svim svojim ljudima. Neki govore da je poginuo u ratu, neki govore da je on zarobljen i da mu je sam vojvoda Bavarske odsjekao glavu skupa sa teutonskim zarobljenim plemićima, a neki, pak, govore da je utamničen, i ovome je najviše vjerovati. U ista je vrijeme u Ankonitanskaj Marki knez Fridrih od Mante Feltra zajedno sa svojim sinom bio uhvaćen od Urbinjana i puka Urbina i bila mu je odsječena glava na plokati grada Urbina. Isto je tako i grad Recanti u Markama bao zauzet od samog markgrofa i bio je sav zapaljen, gradske zidine i kuće oborene na zemlju, taka da su svi Gibelini iz gradova Maraka bili od crkve izopćeni i protjerani u progonstvo. Isto je tako u Lombardiji u gradu Milanu gospodin Matej, vicekomes, kapetan carstva i gospodar Milana umro gore rečenih godina. Isto tako u Hrvatskoj gospodin Leonard iz Splita, kninski biskup, preminuo je u Kristu, a bio je posvećen za kninskog biskupa brat Nikola, opat splitskog svetog Stjepana »de Pinis«. Gore rečenih godina sultan i Saraceni, kako se govori, osvojili su i opljačkali čitavu Armeniju, a Stjepan, naravni sin Uroša, kralja Raške bio je okrunjen za kralja.

O ratu splitskih građana s kliškim knezom Jurjom

Godine Gaspodnje MCCCXXIII, mjeseca travnja tekućeg dana petnaestog. Čuvši knez Juraj da su Splicićani provalili u Omiš, počeo se mnogo žalostiti i žalosteći se provali u splitsko polje i opljačka svu stoku Splicićana. I tada su Splicićani dotrčali sa svojom vojskom u susret knezu Jurju do Solina i dalje da bi obranili stoku. Doista trećeg dana izade vojska Splicićana, pošto su zvona udarala na uzbunu, van grada Splita, da bi progonila i udarila na kneza Jurja i na njegove ljude, i progonili su ga preko Solina došavši k rijeci blizu Klisa s velikom vojskom, s ako tisuću i dvjesta naoružanih ljudi. Najposlije sam knez Juraj, pun gnjeva, videći splitski svijet kako izlazi i nastupa protiv njega bez načina i reda i gotovo odvojena jednoga od drugoga, ruknu kao lav i navalili na njih i udari njihovu vojsku te ih za 1 cratko vrijeme potuče, a Splicićani, videći da su potučeni, okrenu se u bijeg ka gradu Splitu, a doživjeli su štetu pobijedeni, od kojih je bilo mrtvih i zarobljenih otprilike CL, među kojima je bilo mnogo plemića grada Splita. O nerazumni Splicićani, što ste mislili vašim uspinjanjem provaliti u kliški kaštel i uhvatiti kneza Jurja. Zar niste znali da su prošle gadine drugi dalmatinski gradovi s Mlečanima osrednju čast postigli povlačeći se odande sa štetama i stidom? O djetinjska pameti Splicićana, zar niste mislili kad ste gledali kaštel kako stoji visoko na velikim hridima, koji od Tatara u vrijeme kralja Bele nije bio nimalo povrijeđen, a vama se činilo da ste ga već zauzeli? Zašto niste mislili na prošlost i prošlo stanje, kad su svi iz Dalmacije bili zavidni na mirno stanje i na vaš mir? A vi ste kao bezumni i hvastavi u jednom nasrtaju i za tren oka izgubili stanje i razbor vaših starih hoteći biti knezovi i velikaši padvrgavajući kraljevsku pokrajinu pod vaše gospodstvo, prema riječi mudraca: Jao tebi, grade, čiji je kralj dječak, a prvaci ujutro jedu, i jao tabi zemljo, gdje dječaci vladaju, a starci oskudijevaju, te će se tada izmijeniti dječak za starca, a neplemić za plemića.

O odličnom, presvijetlom i plemenitom mužu, gospodinu Nikoli, ugarskom vojvodi i uzvišenom banu Dalmacije i Hrvatske

U isto vrijeme i tisućljeću, gore spomenutih godina, mjeseca kolovoza, X dana tekućeg, uzvišeni i moćni muž, gospodin Nikola, ugarski plemić bio je poslan od Karla, kralja Ugarske, u dalmatinske a hrvatske strane za bana i gospodara. On je, došavši s vrlo velikom vojskom Ugra i Kumana, prešao preko hrvatskih strana po svojoj volji bez ikakve provede. Ipak je prijelaz istoga bana od početka sprečavao Ivan Babonić i njegovi nećaci tako da je u samom prijelazu prešao s malo njih na tu stranu jer se nalazio na straži sin samog Ivana Babonića, a ostali Ugri, koji su bili s banom, prijedu sa svom njegovom vojskom te udare i potuku vojsku koja je bila na straži Ivana Babonića. Ondje su neke zarabili, a neke pogubili te su uhvatili otprilike CCCC konja. Zatim je s astima sklopao mir i primio ih u (svoju) milost. Ušao je u Hrvatsku i došao na polje Karno, gdje k sebi sazvaio sve iz Hrvatske i dalmatinskih gradova te je došao u Split, gdje je bia, lcako od klera tako od plemića, s počastima primljen. Povlačeći se ban Nikola iz Dalmacije i Hrvatske upravio je svoje korake prema Ugarskoj. Tada su svi hrvatski velikaši zajedno sklopili dogovor s Mlečanima i s dalmatinskim gradovima u kojemu su odredili mnoge stvari protiv kralja i bana poslana od ikralja, kaneći tada aprijeti se kraljevskoj moći i onima samima koje je on poslao u Hrvatsku. To je bila zlobna i naopaka misao, što mislite o vašem kralju Karlu, kaji vas je na vaše traženje oslobodio od tiranske vlasti svrgnuvši bana Mladena s banovine Dalmacije i Hrvatske, njega samoga bacajući u tamnicu, davajući vama poviastice na vaše zemlje vama slobodu udjeljujući. Sad, pak, ne spoznavajući dobročinstva, koja vam je rečeni gospodin kralj pružio, htjeli ste se odvojiti od njegove milosti prioneći uz drugu vlast. O sluge slugu, služeći Ugarskoj zašto niste razmišljali o kraljevskoj moći vašega gospodina zakonitog kralja, koju on ima u Ugarskom i Poljskom kraljevstvu, niste znali da je on moćan i u Rimskaj kuriji i postupa njome po svojoj volji. Moćan je također u Francuskom, Sicilskom i Apulskom kraljevstvu, a povlače se pred njim pod njegovim naredbama vojvode Štajerske i Austrije, te kralj Češke je njegov uslijed blizine i poznanstva te se srdačno dopisuju. A u Ovidijevim poslanicama piše: Zar ne znaš da su kraljevima duge ruke? Gdje je, dakle, vaš razbor i spomen da u jedan mah može uništiti vas i sve vaše savjetnike te će za kratko doći do vaše propasti zbog vašeg nevjerstva, koju ćete odmah vidjeti u hrvatskim i dalmatinskim stranama. Doći će, dakle, ričući lav sa sjeverne strane prema južnoj strani vukući za sobom svoj rep (od) vrlo velike vojske i bezbrojnog ljudstva različitih jezika, i opkolit će vas i vaš svijet i svu pokrajinu tako da ćete poginuti od lavljeg daha i bit ćete mačem s kraljevskog lica istrijebljeni, a nećete se moći dati u bijeg jer će posvuda kraljev gnjev na vas pasti.

O obaranju kliškog kneza Jurja od strane Nelipića a Jurja vojvode

Gospodin knez Juraj, g. Gospodnje, MCCCXXVIII, mjeseca lipnja, dana sedmoga, sakupivši vojsku iz raznih skjavonskih strana, kako iz Hlivanjske županije tako iz Bosanske banovine, te također iz Poljica, imajući sa sobom LXXX konja i pješaka, dođe u Knin, u Topolje, i ondje je bio ugošćen čekajući vojsku gospodina senjskog kneza Fridriha i Zadrana. Dok je ondje malo stajao, kad evo cetinskog kneza gaspodina Nelipca i Jurja Mihovilića vojvode sa trista vojnika dobro pripremljenih za rat protiv gore spomenutih. Krenuo je protiv gore spomenutih navaljujući na njih te je tako udario vojsku kneza Jurja da je sam knez ostao sasvim poražen i drugi Skjavoni, koji su s njime bili, a oni, pak, iz Bosne dadoše se u bijeg, tako da je knez Juraj bio uhvaćen i utamničen s Bajamontom, Bubanom i s drugim svojim velikašima, i mnogi su ljudi bili ubijeni i bezbrojni opljačkani do gola. O

kneže Jurju, što si mislio ako nadvladaš i nadjačaš kneza Nelipca i Jurja, postaviti se preko Zadranu za bana Hrvatske i Dalmacije i razoriti Split? Ovo je išlo protiv kralja i dužda mletačkoga, jer si kušao uzdignuti Bajamonta na visok položaj, koji mrzi i (koji je) progonio dužda i komunu Mlečana. Drugo, kanio si razoriti grad Split te oteti Omiš i raspolagati njime po miloj volji, gdje bi se vodilo gusarstvo i bilo mjesto gusara. Onaj bog i sveti gospodin uništio je tebe i sveo te je na tamničke okove, gdje ćeš oglakati svoje grijahe, koje si počinjao protiv Splitskih i prolivao si krv na njih. Da si se sjetio kneže Jurju, prošlih godina i vremena kneza Damalda iz Hlivna, ne bi bio povrijedio grad Split, jer je isti Domald nekoć boraveći u kliškom kaštelu uhvatio otprilike 20 plemića iz Splita, kako se nalazi u splitskim hronikama, i zbog toga mu se zlo dogodilo, i konačno da je bio uhvaćen u svom krevetu i gore spomenutom kliškom kaštelu te rođen u Split na magarcu ošišanih kosa s glave za prsima i porugu, tražeći dakako redovništvo u Trogiru je kukavno umro. Stoga Senaka kaže: Od drugog očekuj (ono) što si drugima učinio, te zato treba izbjegavati svadati se s gradovima, od kojih možeš biti povrijeđen.

O miru kliške knjeginje sa Splitsanima

Godine Gospodnje MCCCXXV, mjeseca ožujka, dana desetog. Mir između gospode knjeginje, supruge kneza Jurja, dok se tada sam knez nalazio kod Nelipca, u tamnici, i splitskih građana sklopili su i uglavili obranici Zadranu tako da zarobljeni i utamničeni Splitsani, koji su bili držani na Klisu, budu oslobođeni i otpušteni, za koje je grad Split bio obvezan da dade i isplati stanovitu količinu novca.

O splitskom nadbiskupu Balianu nekoć nadbiskupu Rodosa

Godine Gospodnje MCCCXXV, mjeseca kolovoza, dana osmog, Balian, splitski nadbiskup, ušao je u Split, posvećen i potvrđen po papi. On je porijeklom iz nekog grada Baruha, u prekomorskih strana blizu Akona, glasovitog grada, koji su Saraceni razorili u vrijeme gospodina pape Nikole III. I gore spomenuti Balian bio je nekoć nadbiskup otoka Rodosa, blizu Kipra, koji drže braća Hospitala Svetog Ivana Jeruzalemskog. Ovoga je nadbiskupa Baliana gospodin papa Ivan dvadeset i drugi na zahtjev Meštra Hospitala otoka Rodosa uklonio s onoga mjesta i smjestio ga u splitsku crkvu. On je donio mnoge naredbe i uredbe u splitskoj crkvi. Među ovim uredbama naredio je da svi kanonici i klerici na pogrebima mrtvih idu obučeni u bijele kote, a kanonici s kapama na glavama. Slično je naredio da se pri službi božjoj u crkvi stoji u gore spomenutim kotama i kapama.

Smrt gospodina Baliana blage uspomene

Godine Gospodnje MCCCXXVIII umro je gore spomenuti gospodin blage uspomene nadbiskup Balian gore spomenutog tisućljeća, 28. mjeseca siječnja, te je pokopan u crkvi Svetoga Dujma u Splitu pred velikim oltarom. U isto vrijeme, istih godina, Lukezi su potukli Firentince, tako su gospodin Castruccio i gospodin Galinin sin iz Milana sa ljudima iz Pize, koji su im priskočili upomoć, postigavši pobjedu nad Firentincima, valiko mnoštvo njih zarobili. I u isto su vrijeme građani Perugie i Mantue potukli građane Bologne, tako da su mnogi od građana Bologne bili uhvaćeni i pogubljeni. Iste je godine sin Marka Bribirskog ubio mačem Paulina, skradinskog biskupa.

O smrti nucerskog biskupa svetog Augustina rodnom iz Trogira

Isto tako gore spomenutih godina Augustin, nekoć zagrebački biskup, koji je bio odalečen od spomenute biskupije od strane gospodina pape Ivana na traženje ugarskog kralja te ustoličen u crkvi Nucere u Apuliji za biskupa na zahtjev gospodina Roberta, kralja Apulije i Sicilije, preminuo je u Kristu godine MCCCXXIX. Njegovo tijelo pokazuje mnoga čudesa nad onima koji s pobožnošću k njemu prilaze. On je bio porijeklom iz Dalmacije, iz grada Trogira, i bio je ponizan brat Reda Propovjednika svetoga Domenika.

O Mikcu, banu Dalmacije i Hrvatske, poslanom od Karla, kralja Ugarske
Godine Gospodnje MCCCXXVI, gospodin Mikac, ban, dobivši u ime kralja Ugarske kaštele sinova Babonića, uđe u Hrvatsku pridruživši sebi Stjepana, bosanskog kneza, s njegovom vojskom, i gospodina kneza Fridriha krčkog. Ovoga bana svi iz Hrvatske primajući (istoga) za gospodara i bana, te dođu k njemu s darovima i poklonima. On, dobivši kaštel Unac, uputi svoje korake prema Zadru, gdje je bio od Zadrana s počastima primljen. Konačno, videći da ne može postići svoju nakanu s obzirom na kaštele Hrvatske, otiđe u Ugarsku kralju, ostavivši u Bihaću nešto malo od svojih ljudi. U isto vrijeme, u mjesecu svibnju, sicilski kralj Robert pošalje svoju vojsku, brata svoga Ivana i kneza Novella na Siciliju da pustoše sve usjeve, vinograde i stabla. A drugu je vojsku poslao u Toskanu tj. ma Firenzu protiv građana Luke i Pise i Gibelina, i to svoga sina, vojvodu Karla, i kneza Tomu od Misana. Isto je tako kralj aragonski u isto vrijeme poslao svoga sina s dvjesta brodova oružanih na Sardiniju, koju je, kako se govori, zauzeo i drži kao svoju. Godine Gospodnje MCCCXXVII grad Split se ponudio vlasti gospodina dužda i mletačkoj Komuni te su dobili kneza od istih Mlečana s ugovorima, uvijek poštujući čast kralja Ugarske i slobodu grada Splita.

O smrti Karla, vojvode Apulije, sina kralja Raberta

Karlo sin apulskog kralja Raberta, odselio je Kristu tekuće godine Gospodnje MCCCXXVIII. Isto tako, istih godina, neki ugarski velikaš, po imenu Merč, isukao je mač hoteći pogubiti ugarskog kralja Karla te je odsjekao gospođi kraljici četiri prsta njezine ruke. Ovaj je Mercije (sic) bio odmah ubiven pred kraljem.

Godine Gospodnje MCCCXXX sunce se zamračalo u ono vrijeme usred dana te postalo tamno i mračno kao mjesec VIII podnijevši pomrčinu svima na svijetu koji su bili na otvorenom očito.

(Rukopis budirnpeštanske Nacionalne biblioteke Széchényi - Kraj XIV st. Isti je rukopis služio kao osnova za ovaj prijevod.)

Doneseno prema prijevodu Vladimira Rismonda